SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNDSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

DISTRIBUTÖR AV MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN Nr 11 1968

Om emissionsavdragets reduktion enligt den nya "Annell-lagen"

Av civilekonomen Bror Olsson

Den s. k. Annell-lagen har som bekant tilldelats en permanent plats i vår skattelagstiftning genom beslut av 1967 års riksdag. Samtidigt som riksdagen upphävt lagens tidigare provisoriska karaktär har man i vissa hänseenden ändrat dess innehåll. Viktigast av alla vidtagna ändringar är givetvis den beslutade utvidgningen av aktiebolagens rätt till avdrag för lämnad utdelning å nyemitterade aktier. Det maximala emissionsavdraget har höjts från 4 % till 5 % av inbetalt belopp och avdragsperioden har förlängts från 6 år till 10 år. De nya reglerna skall tillämpas för emissioner efter den 30 juni 1966.

Den nu permanenta lagen innehåller i 3 § en reduktionsregel, som kan komma att föranleda tillämpningsproblem. Regeln har följande ordalydelse.

"Avdrag medges icke för utdelning på annat inbetalat belopp än sådant som kan anses belöpa på tillgång i rörelse eller jordbruksfastighet."

Stadgandets innebörd är oklar. Vad som avses med tillgång i rörelse och tillgång i jordbruk har inte definierats vare sig i samband med den nu aktuella lagstiftningen eller i annat skattesammanhang.

Lagstiftaren synes förutsätta, att emissionsavdrag skall medgivas endast om och i den mån nyemitterat aktiekapital kommit *den egentliga produktionen* till godo. Denna grundinställning hos lagstiftaren framträder redan i förordningens 1 §, som begränsar kretsen av avdragskvalificerade företag till svenska aktiebolag med inkomst av rörelse eller inkomst av jordbruksfastighet. Avgränsningen enligt 1 § innebär att aktiebolag, vars verksamhet uteslutande består i t. ex. förvaltning av värdepapper eller förvaltning av annan fastighet än jordbruksfastighet, inte äger åtnjuta emissionsavdrag. Reduktionsregeln i 3 § får ses som ett komplement till begränsningsregeln i 1 §. De båda reglernas kombinerade effekt blir den, att nyemitterande aktiebolag med blandad verksamhet, exempelvis både rörelse och värdepappersförvaltning, har att räkna med en reduktion eller ett bortfall av avdragsrätten, för såvitt man inte kan visa

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

att det nyemitterade kapitalet uteslutande placerats i rörelsegrenen.

Det är uppenbart att rättspraxis här kommer att ställas inför komplicerade avgöranden. Först och främst måste klarläggas vad som utgör tillgångar i rörelse och jordbruk och vad som är att hänföra till annan verksamhet. Praxis måste alltså, i avsaknad av närmare anvisning från lagstiftarens sida, utstaka en gräns mellan tillgångar som spärrar och tillgångar som inte spärrar rätten till emissionsavdrag. Härefter får praxis söka bedöma, i varje särskilt fall, hur stor del av nyemitterat kapital som kan anses *"belöpa på"* tillgångar av det ena och det andra slaget. Sistnämnda led i bedömningen kan betecknas som reduktionsberäkningens metodik.

Ovan antydda problem skall i det följande diskuteras. Då lagstiftningen endast i jämförelsevis få fall torde komma att få betydelse för jordbruksområdet, begränsas diskussionen till att gälla enbart företag, som driver rörelse men inte jordbruk. Intresset inriktas till en början på spörsmålet vad som skall anses utgöra tillgångar i och utom rörelse. I ett senare avsnitt kommer reduktionsberäkningens metodik att behandlas.

A. Begreppet tillgång i rörelse

Det kan tyckas, att det skattemässiga begreppet tillgång i rörelse borde vara möjligt att entydigt definiera. Man skulle förslagsvis kunna hävda, att som tillgångar i rörelse borde betraktas endast sådana tillgångar, vilkas *avkastning* enligt kommunalskattelagen skall beskattas såsom inkomst av rörelse. Vid närmare granskning visar sig emellertid en sådan definition alltför snäv. Avkastningen av vissa tillgångar, som tveklöst är att hänföra till rörelsetillgångar, skall nämligen skattetekniskt redovisas under annat inkomstslag än rörelse. En annan tänkbar utväg vore att låta begreppet tillgång i rörelse omfatta endast sådana tillgångar, vilkas *avyttring* utlöser beskattning såsom för inkomst av rörelse enligt kommunalskattelagen. Om denna definition godtoges, skulle emellertid åtskilliga anläggningstillgångar i rörelse, exempelvis fabriksfastigheter, komma att falla utanför begreppet tillgång i rörelse, vilket inte kan ha varit lagstiftarens avsikt. En tillräckligt vid men knappast entydig definition skulle vara att såsom tillgång i rörelse beteckna alla tillgångar, vilka anskaffats för utnyttjande i ett företags rörelse.

Då någon fullt godtagbar definition av begreppet tillgång i rörelse inte tycks stå till buds, kommer här uppmärksamheten att riktas mot några hos rörelsedrivande företag allmänt förekommande tillgångsslag för undersökning huruvida i något fall karaktären av rörelsetillgång kan sättas ifråga. De tillgångsslag som skall granskas är fastigheter, aktier, fordringar och inventarier.

Fastigheter

Den gamla Annell-lagen av år 1960 innehöll i 4 § en reduktionsregel, vars utformning är av intresse i detta sammanhang. Ordalydelsen var följande.

"Har bolaget inkomst hänförlig till annat inkomstslag än rörelse eller jordbruksfastighet må avdrag åtnjutas endast till den del det för aktierna inbetalade beloppet kan anses belöpa på den eller de till rörelse eller jordbruksfastighet hänförliga förvärvskällorna."

I den departementspromemoria, som låg till grund för 1967 års lagstiftning,

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

ifrågasattes ingen ändring av reduktionsregelns ordalydelse. Stadgandet i den gamla Annell-lagen skulle enligt förslaget överföras till den nya lagen i oförändrad utformning. En av remissinstanserna, Svenska Byggnadsentreprenörföreningen, tog emellertid upp bestämmelsen till diskussion i sitt yttrande. Föreningen anförde:

"Tolkningen av 4 § är av väsentlig betydelse för byggnadsindustrin. Det är vanligt att fastighetsförvaltning, av större eller mindre omfattning, ingår i byggnadsföretagens verksamhet. Förvaltningen avser regelmässigt annan fastighet än jordbruksfastighet. Ej sällan är förvaltningen av kortfristig natur. Byggnadsföretagen förvärvar och bebygger fastigheter, varefter avyttring sker vid lämpligt tillfälle. Vid upprättandet av deklaration skall intäkter och kostnader för fastighetsinnehavet brytas ut ur rörelseredovisningen och sammanföras under inkomst av annan fastighet. Fastigheterna betraktas emellertid som lagertillgångar i rörelsen, och avyttring föranleder således beskattning såsom för inkomst av rörelse. För byggnadsföretagens fastighetsinnehav har särskilda lagervärderingsregler fastställts av riksskattenämnden.

Departementschefens uttalande i 1960 års proposition måste enligt föreningens uppfattning anses innebära, att någon reduktion av utdelningsavdraget icke skall ifrågakomma för byggnadsföretag med fastighetsinnehav av antytt slag. Eftersom fastigheterna betraktas som lagertillgångar, måste nämligen det mot fastighetsinnehavet svarande kapitalet anses vara nedlagt i rörelsen. För att undanröja oklarhet i berörda hänseende torde en smärre omredigering böra ske av bestämmelsen i 4 §."

Det får antagas ha varit de i detta remissyttrande framförda synpunkterna, som föranlett departementschefen till följande uttalande i propositionen.

"Den i promemorian föreslagna utformningen av bestämmelserna i 4 § kan möjligen föranleda tvekan om avdragsrätten, när det gäller en byggnadsrörelse. Vid upprättandet av deklaration för en byggnadsrörelse skall intäkter och kostnader för fastighetsinnehavet brytas ut och redovisas under inkomst av annan fastighet. Fastigheterna betraktas emellertid det oaktat som lagertillgång i rörelsen och avdragsrätten skall givetvis inte begränsas därför att avkastningen av dessa rörelsetillgångar formellt redovisas under inkomst av annan fastighet. Detta bör föranleda viss omformulering av de föreslagna bestämmelserna i 4 §."

Departementschefens förslag till omformulering av reduktionsregeln antogs av riksdagen utan någon kommentar av bevillningsutskottet. Regeln fick, som redan nämnts, följande lydelse.

"Avdrag medges icke för utdelning på annat inbetalat belopp än sådant som kan anses belöpa på tillgång i rörelse eller jordbruksfastighet."

Den beslutade nya utformningen av reduktionsregeln är tydligen avsedd att undanröja tvekan vad gäller avdragsrättens omfattning för byggnadsföretag med kapital nedlagt i lagerfastigheter. Man har velat slå fast, att någon reduktion av emissionsavdraget inte skall ifrågakomma på den grund att nyemitterat kapital placerats i fastigheter med karaktär av *lagertillgångar* i rörelse. Att avkastningen av sådana fastigheter deklarationstekniskt skall redovisas under annat inkomstslag än rörelse saknar alltså betydelse för avdragsrätten.

Reduktion av emissionsavdraget kan ej heller bli aktuell, om ett bolag placerar

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

nyemitterat kapital i fastighet som används som *anläggningstillgång* i rörelsen, exempelvis fabriks-, verkstads-, förrådseller kontorsfastighet, utnyttjad uteslutande för den egna driften. Fråga är här om fastigheter, vars avkastning skattetekniskt inte separeras från rörelseinkomsten. Samtliga driftskostnader för fastigheterna betraktas som kostnader i rörelsen. Innehav av ifrågavarande typ av fastigheter föranleder härutöver speciella avdrag från rörelseinkomsten, nämligen värdeminskningsavdrag och procentavdrag. Vad gäller värdeminskningsavdrag talar lagstiftaren om "byggnad, vilken är *avsedd för användning i ägarens rörelse*" och, beträffande procentavdrag, om fastighet som "*ingått i förvärvskällan*". Karaktären av tillgångar i rörelse hos nu åsyftade fastigheter framstår som helt klar. Understrykas bör dock att fråga ovillkorligen måste vara om fastigheter, som verkligen *utnyttjas* — på sikt förslits — i och för rörelsen. Det förhållandet att en fastighet redovisas som anläggningstillgång i ett rörelsedrivande företags balansräkning ger i och för sig ingen vägledning för bedömningen av frågan om fastigheten skattemässigt kan anses ha karaktär av tillgång i rörelse.

Skall anskaffning av fastighet utlösa reduktion av emissionsavdraget, måste förvärvet uppenbarligen gälla fastighet, som inte utgör lagertillgång och som inte heller utnyttjas som anläggningstillgång i rörelsen. Antag exempelvis att ett nyemitterande bolag, vars rörelse uteslutande består i tillverkning och försäljning av verkstadsprodukter, efter emissionen anskaffar en fastighet, innehållande butiks- och kontorslokaler, och att bolaget hyr ut samtliga lokaler i fastigheten till utomstående. I sådant fall torde reduktion av emissionsavdraget kunna aktualiseras. Fastighetens avkastning skall skattetekniskt avskiljas från rörelseinkomsten och beskattas såsom inkomst av fastighet. Vid avyttring av fastigheten träder reglerna om realisationsvinstbeskattning i tillämpning. Innehavet av fastigheten berättigar inte till värdeminskningsavdrag och procentavdrag i *rörelsen*. Oavsett att bolaget i räkenskaperna sannolikt bokför fastigheten bland övriga anläggningstillgångar i sin verksamhet, lär den skattemässigt inte komma att betraktas som tillgång i rörelse. Fastigheten fyller ingen direkt *funktion* i rörelsen.

Antag att bolaget i exemplet tar fastighetens kontorslokaler i besittning för eget bruk men hyr ut butikslokalerna till utomstående. I sådant fall synes den teoretiskt riktigaste lösningen vara att betrakta kontorsdelen av fastigheten som tillgång *i* rörelsen och den uthyrda delen som tillgång *utom* rörelsen. Vid prövning av frågan om emissionsavdragets reduktion torde därför det i fastigheten nedlagda kapitalet få fördelas efter lämplig grund, förslagsvis efter lokalytan i den ena och den andra delen av fastigheten. Sannolikt kan man dock räkna med att praxis kommer att avstå från att aktualisera reduktion av avdraget, om de uthyrda lokalerna utgör endast en mindre del och företaget inte haft full frihet att disponera alla lokaler efter eget gottfinnande — t. ex. på grund av myndighets beslut.

En intressant fråga är hur man i detta sammanhang skall behandla de en- och tvåfamiljsfastigheter, som åtskilliga rörelsedrivande fåmansbolag anskaffat och upplåtit åt huvudaktieägare, aktiva i bolagens tjänst. Rättspraxis' nuvarande ståndpunkt är den, att dylika fastigheter

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

i regel inte anses tillhöra rörelsen såsom anläggningstillgångar. Inkomsten av fastigheterna taxeras enligt den s. k. schablonmetoden, innebärande att ägarebolaget å ena sidan inte beskattas för uppburen hyra men å andra sidan inte får åtnjuta avdrag för underhåll, reparation, uppvärmning och liknande fastighetsomkostnader. Rättspraxis' inställning till dylika fastigheters karaktär, vad gäller avkastningsbeskattningen, torde innebära att reduktion av emissionsavdraget kan bli aktuell om nyemitterat kapital placeras i sådan fastighet.

Behandlingen av fåmansbolagens villafastigheter kan sägas innebära ett avsteg från den i anvisningarna till 24 § kommunalskattelagen intagna huvudregeln att, om rörelseidkare upplåter bostad i honom tillhörig fastighet för den i rörelsen anställda personalen, den sålunda upplåtna delen av fastigheten skall anses vara *använd i rörelsen*, oavsett om hyra utgår eller ej. Fastigheter, som uteslutande innehåller personalbostäder och som disponeras av andra anställda än huvuddelägare, är alltså utan tvekan att hänföra till tillgångar i rörelse.

Sammanfattningsvis kan konstateras att fastighetsanskaffningar endast i undantagsfall torde komma att utlösa någon reduktion av emissionsavdraget. Fastigheter, som antingen utgör lagertillgångar eller utnyttjas som anläggningstillgångar i rörelsen, är skattemässigt att hänföra till rörelsetillgångar. Placering av nyemitterat kapital i sådana fastigheter utgör avdragskvalificerande kapitalanvändning.

Aktier

Enligt aktiebolagslagen skall "aktier avsedda att stadigvarande innehavas" redovisas som separat post under rubriken anläggningstillgångar i balansräkningen, varvid åtskillnad skall göras mellan aktier i dotterbolag och övriga aktier. Aktier som inte är avsedda att stadigvarande innehavas skall redovisas som särskild post under rubriken omsättningstillgångar.

Fråga är nu vilka typer av aktier som kan anses utgöra rörelsetillgångar i Annell-lagens mening och vilka typer som inte kan anses ha sådan karaktär. Att en särskild gränsdragning här är påkallad framstår som uppenbart. Utan en sådan gränsdragning skulle förbudet mot emissionsavdrag för värdepappersförvaltande bolag lätt kunna kringgås.

Först synes kunna fastslås att anskaffning av aktier, som skattemässigt är att betrakta som *lagertillgångar* i rörelse, inte kan utlösa någon reduktion av emissionsavdraget. Enligt gällande bestämmelser får avdrag från rörelseinkomsten åtnjutas för nedskrivning inom vissa gränser av lageraktiers värde och avyttring utlöser alltid full beskattning såsom för intäkt av rörelse. Karaktären av tillgångar i rörelse synes lika klar för lageraktier som för lagerfastigheter. Exempel på lageraktier är byggnadsföretagens aktier i fastighetsförvaltande bolag.

När det gäller att klassificera aktier, som inte tillhör kategorin lageraktier, visar sig avsevärda svårigheter uppkomma. Möjligen kan man dock här få viss ledning av de bestämmelser, som reglerar aktiebolagens skattskyldighet för *mottagen* aktieutdelning. Frågan huruvida mottagen utdelning skall beskattas eller ej är nämligen i princip beroende av hur starkt samband som föreligger mellan ägarebolagets och det utdelande bolagets verksamhet, och det är detta samband som i

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

sin tur kan sägas avgöra aktiernas ställning i ägarebolagets hand.

Vad som här speciellt intresserar är ett begrepp, som infördes genom 1960 års lagstiftning om utdelningsbeskattning, nämligen begreppet *kapitalplaceringsaktier*. Den åsyftade lagstiftningen gjorde aktiebolagen generellt skattskyldiga för all mottagen utdelning å aktier, som förvärvats i kapitalplaceringssyfte. Vad som därmed avses har lagstiftaren — efter viss omformulering år 1967 — definierat på följande sätt.

"Aktie eller andel anses icke innehavd i kapitalplaceringssyfte . . ., om det sammanlagda röstetalet för ägarens aktier i det utdelande bolaget eller andelar i den utdelande föreningen vid beskattningsårets utgång motsvarade en fjärdedel eller mera av röstetalet för samtliga aktier i bolaget eller andelar i föreningen eller om det göres sannolikt att innehavet av aktien eller andelen betingas av den rörelse eller det jordbruk eller skogsbruk, som bedrives av aktiens eller andelens ägare eller av aktiebolag eller ekonomisk förening som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå ägaren nära."

Aktier, som enligt detta uttalande *inte* kan anses förvärvade i kapitalplaceringssyfte, har i K G A Sandströms stora arbete om utdelningsbeskattningen fått beteckningen *accessionsaktier*. Gruppen accessionsaktier kan sägas bilda motsatsen till gruppen kapitalplaceringsaktier.

Lagstiftaren har uppenbarligen ansett att, om aktieinnehavet representerar 25 % eller mer av röstetalet, ett sådant organisationsförhållande föreligger mellan bolagen att kapitalplaceringssyfte måste vara uteslutet. Understiger aktieinnehavet 25 % av röstetalet, måste det utdelningsmottagande bolaget — för att undgå att utdelningen beskattas — göra troligt att innehavet av aktierna "betingas av" egen eller närstående företags verksamhet. Aktierna kan exempelvis ha förvärvats för att trygga tillförseln av råvaror eller för att främja avsättningen av produkter hos utdelningsmottagaren. Ett påvisbart samband med det utdelande bolagets verksamhet måste alltså i så fall föreligga.

Den ovan antydda gränsdragningen, kapitalplaceringsaktier/accessionsaktier, kan möjligen vara användbar i det sammanhang som nu är aktuellt.

Att *accessionsaktier,* som ägs av rörelsedrivande aktiebolag, under alla förhållanden bör betraktas som tillgångar i rörelsen förefaller uppenbart. Lagstiftarens egen definition av begreppet accessionsaktier ("betingas av den rörelse" . . . etc.) ger stöd för denna uppfattning. Placering av nyemitterat kapital i dylika aktier torde följaktligen inte föranleda någon reduktion av emissionsavdraget.

Reduktion av avdraget synes däremot kunna aktualiseras, om nyemitterat kapital nedlägges i *kapitalplaceringsaktier*. Annell-lagstiftningens grundläggande syfte är att underlätta aktiebolagens anskaffning av långfristigt kapital för användning i produktiv verksamhet. Förvärv av kapitalplaceringsaktier måste antagas falla utanför det kapitalanvändningsområde som lagstiftaren här velat tillgodose.

Uppfattningen att kapitalplaceringsaktier i förevarande hänseende inte kan betraktas som rörelsetillgångar är emellertid ingalunda invändningsfri. Vad som ger anledning till tvekan är framför allt det förhållandet, att anskaffning av kapitalplaceringsaktier ofta sker i syfte att förränta tillfälliga likviditetsöverskott hos rörelsedrivande företag. I avvaktan på

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

lämpligt tillfälle för en större investering, exempelvis i maskiner och inventarier, kan företagsledningen finna det ändamålsenligt att placera erforderliga medel för investeringen t. ex. i börsnoterade aktier i stället för att låta medlen innestå på bank eller ligga räntelösa i reserv. Kan ett emitterande bolag visa att anskaffning av kapitalplaceringsaktier haft sådan bakgrund som här antytts och att placeringen varit av kortfristig natur, kanske högst ett år, förefaller det inte osannolikt att rättspraxis kommer att avstå från att låta förvärvet utlösa en reduktion av emissionsavdraget.

Regeln om skattskyldighet för utdelning å kapitalplaceringsaktier gäller alla rörelsedrivande aktiebolag. Som bekant innehåller lagstiftningen om utdelningsbeskattning härutöver en rad specialregler, vilka i detta sammanhang är av mindre intresse. En av specialreglerna bör dock åtminstone parentetiskt omnämnas, nämligen den som berör de s. k. *svarta fåmansbolagen*. Redan år 1951 infördes i kommunalskattelagen ett stadgande om att svarta fåmansbolag skall beskattas för *all* mottagen aktieutdelning med undantag endast för utdelning å *organisationsaktier*. Det kan ha sitt intresse att här jämföra begreppet organisationsaktier med begreppet accessionsaktier.

För att tillerkänna aktier karaktären av organisationsaktier brukar rättspraxis kräva, dels att ägarebolaget behärskar aktiemajoriteten — mer än 50 % av röstetalet — i det bolag om vars aktier fråga är, dels att båda bolagen driver rörelse. Man kräver alltså ett betydligt större inflytande från ägarebolagets sida i fråga om organisationsaktier (50 %) än i fråga om accessionsaktier (25 %). Vad som kan tillerkännas beteckningen organisationsaktier torde i alla lägen täckas av begreppet accessionsaktier. Däremot gäller inte den omvända identiteten. Accessionsaktier kan inte alltid hänföras till kategorin organisationsaktier — det snävare begreppet.

Här ovan har nu förordats den tillämpningen av Annell-lagens reduceringsregel, att accessionsaktier alltid bör betraktas som tillgångar i rörelse, kapitalplaceringsaktier däremot i princip inte. Om denna lösning är riktig skulle — för rörelsedrivande *vita fåmansbolag* och *flermansbolag* med innehav av andra aktier än lageraktier — frågan om emissionsavdragets reduktion avgöras enligt samma bedömningsgrunder som tillämpas vid prövning av frågan om aktiernas avkastning skall beskattas eller ej. Motsvarande kongruens skulle däremot inte föreligga för rörelsedrivande *svarta fåmansbolag*, vilka som nämnts beskattas för *all* mottagen aktieutdelning med undantag endast för utdelning å organisationsaktier. Den gränsdragning mellan olika typer av aktier, som praxis i det nu aktuella hänseendet kommer att stanna för, måste emellertid, oavsett vad som i det enskilda fallet gäller om avkastningens beskattning, tillämpas för *alla* avdragskvalificerade bolag — fåmansbolag och flermansbolag, svarta bolag och vita. Lagstiftningen ger inte stöd för en strängare behandling av svarta bolag än av andra vad gäller rätten att åtnjuta emissionsavdrag.

Den föreslagna lösningen innebär således att gränsdragningen kapitalplaceringsaktier/accessionsaktier skall vara avgörande såväl för vita fåmansbolag och flermansbolag som för svarta fåmansbolag, oavsett att de sistnämnda bolagens skattskyldighet för mottagen utdelning å aktierna är beroende av en helt annan

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

distinktion, nämligen gränsdragningen organisationsaktier/övriga aktier.

Fordringar

Enligt aktiebolagslagen skall fordringar "avsedda att stadigvarande innehavas" redovisas som separat post under rubriken anläggningstillgångar i balansräkningen. Övriga fordringar skall redovisas för sig under rubriken omsättningstillgångar.

De som omsättningstillgångar redovisade fordringarna utgöres, i de flesta fall, till dominerande del av *kundfordringar* på grund av försålda varor och utförda tjänster. Att sådana fordringar hos rörelsedrivande aktiebolag bör betraktas som tillgångar i rörelsen står givetvis utom diskussion. Fordringarnas uppkomst föranleder beskattning såsom för intäkt av rörelse och förlust på grund av utebliven betalning utgör i princip avdragsgill driftsförlust.

Fordringar under rubriken omsättningstillgångar kan ibland också vara att betrakta som varulager, såsom t. ex. hos banker. Karaktären av tillgångar i rörelse är i dessa fall helt klar.

Mer tveksamt är hur man i det nu aktuella sammanhanget skall behandla sådana fordringar, som i balansräkningen redovisas som anläggningstillgångar, d.v.s. i regel långfristiga *lånefordringar*. Möjligen skulle här samma bedömningsgrund kunna tillämpas som när det gäller att avgöra den skattemässiga karaktären hos andra aktier än lageraktier. Om ett rörelsedrivande aktiebolag utlånar medel under sådana förhållanden, att den uppkomna lånefordringen måste anses *betingad av* bolagets egen rörelse, bör fordringen betraktas som tillgång i rörelsen. Utlåning av medel till rörelsedrivande dotterbolag och andra närstående företag, som driver rörelse, torde därför i regel inte kunna föranleda någon reduktion av emissionsavdraget. Man skulle här kunna tala om accessionsfordringar. Om å andra sidan lånefordran saknar samband eller endast har ett avlägset samband med det utlånande bolagets egen verksamhet, kan det vara befogat att beteckna fordringen som tillgång utom rörelsen.

En typ av fordringar, som praxis med största sannolikhet inte kommer att betrakta som rörelsetillgångar, är sådana fordringar som avses i aktiebolagslagens 101 § 4 mom., d. v. s. fordringar på styrelseledamöter, verkställande direktör, revisorer m. fl. Aktiebolag, som i samband med eller efter nyemission utlånar medel till i stadgandet åsyftade personer, torde följaktligen ha att räkna med en reduktion, helt eller delvis, av emissionsavdraget.

Inventarier

Inventarieanskaffningar hos rörelsedrivande bolag synes endast i undantagsfall kunna utlösa någon reduktion av emissionsavdraget. Karaktären av rörelsetillgångar torde inte kunna sättas ifråga annat än möjligen för sådana inventarier, som fåmansbolag ibland anskaffar huvudsakligen för ägarens eller ägarnas privata nyttjande, exempelvis personbilar, båtar och liknande. Riksskattenämnden har i sina anvisningar rörande värdesättning av bilförmån bl. a. uttalat att, om fåmansbolag anskaffat personbil huvudsakligen för huvudaktieägarens privata bruk, hela eller större delen av den bilkostnad som påförts bolagets rörelse, inklusive värdeminskningsavdraget, bör tagas till beskattning hos huvudaktieägaren såsom

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

bilförmånsvärde. Man behandlar alltså bolagets kostnader för sådana inventarier som lön för bolagets ägare.

Med hänsyn till praxis' inställning i dessa frågor kan man räkna med att nyemitterande fåmansbolag, som använder nyemitterat kapital till att anskaffa inventarier för ägarnas privatbruk, kommer att få vidkännas en reduktion av emissionsavdraget. Vad gäller personbilar bör dock understrykas, att den antydda effekten endast kan utlösas när fråga är om bil, som uppenbarligen anskaffats i stort sett bara för ägarnas privata nyttjande. Om bilen i inte ringa utsträckning används för resor i bolagets tjänst, kan det knappast vara försvarbart att betrakta bilen som tillgång utom rörelsen.

B. Reduktionsberäkningens metodik

Som framhållits redan i inledningen till denna uppsats förutsätter tillämpningen av Annell-lagens reduceringsregel en analys i två steg. Först måste avgöras vad som kan anses utgöra tillgångar i och utom rörelse. Att denna prövning kommer att vålla åtskilliga svårigheter torde framgå av föregående avsnitt. Kvalificerade problem kvarstår emellertid till analysens andra steg, som gäller bedömningen av frågan hur stor del av nyemitterat kapital som kan anses "*belöpa på*" tillgångar av det ena och det andra slaget. Lagstiftaren har härvidlag avstått från att lämna någon anvisning för rättstillämpningen. Praxis är alltså hänvisad till att på egen hand utforma en beräkningsmetodik.

Reduceringsregeln föreskriver, att avdrag inte medges "för utdelning på annat inbetalat belopp än sådant som kan anses belöpa på tillgång i rörelse . . .". Ordalydelsen tyder på att man — vid prövning av frågan huruvida reduktion skall ske — endast behöver beakta sådana anskaffningar av tillgångar, som finansierats genom emissionen, alltså anskaffningar *efter* emissionen. Vad som får undersökas torde således vara frågan huruvida det emitterande bolaget *ökat* sina tillgångar utom rörelsen efter emissionstillfället. Har exempelvis ett verkstadsföretag redan *före* nyemission anskaffat en hyresfastighet, som inte kan betraktas som tillgång i bolagets rörelse, torde detta fastighetsinnehav inte i och för sig föranleda någon reduktion av avdragsrätten.

Förutsättningarna för och omfattningen av emissionsavdragets reduktion torde få prövas varje år bolaget yrkar avdrag under den 10-åriga avdragsperioden. Det lär knappast vara hållbart att enbart beakta sådana anskaffningar, som sker i omedelbar anslutning till nyemissionen. Har bolaget någon gång under avdragsperioden fått emissionsavdraget reducerat på grund av anskaffning av tillgångar utom rörelsen, bör företaget emellertid inte anses låst vid denna reduktion för framtiden. Om bolaget nämligen avyttrar de tillgångar, vilkas anskaffning utlöst reduktionen, bör avdraget på nytt utgå med fullt belopp, förutsatt att övriga villkor för avdragsrätt är uppfyllda. Det kan alltså bli tal om ett från år till år varierande avdragsbelopp.

För att tillämpningen av reduceringsregeln skall ge det resultat, som lagstiftaren åsyftat, borde det vara möjligt att i detalj klarlägga hur nyemitterat kapital kommit till användning i emitterande bolag, att noggrannt specificera vilka anskaffningar av tillgångar som finansierats genom just emissionskapitalet. Tyvärr är detta en ogenomförbar uppgift. Sanningen är den, att något direkt samband i re-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

gel inte existerar mellan viss finansieringskälla, redovisad på passivsidan i balansräkningen, och viss tillgång, redovisad på aktivsidan. Det går vanligen inte att påstå — exempelvis — att ett företags aktiekapital placerats i vissa fastigheter, att upplånat främmande kapital nedlagts i maskiner och inventarier, att reservfonden representeras av vissa banktillgodohavanden eller att vid nyemission inbetalat belopp uteslutande belöper på vissa tillgångar utom rörelsen. Det kapital ett företag anskaffar för sin verksamhet, eget och främmande, bildar en enda gemensam kapitalström genom företaget och möjligheterna att identifiera kapitalet med avseende på källan upphör redan i det ögonblick kapitalet kommer företaget till godo och tillförs denna gemensamma ström. Att studera aktivsidan i balansräkningen, som visar företagets kapitalanvändning, och söka härleda förvärvet av vissa speciella tillgångar till vissa speciella finansieringskällor är i regel utsiktslöst.

Lagstiftaren har emellertid inte väjt för svårigheterna utan har förelagt praxis uppgiften att pröva, i varje särskilt fall, hur nyemitterat kapital kommit till användning i emitterande bolag. I det följande diskuteras en tänkbar lösning av hithörande problem. Först lämnas ett förslag till huvudregel för reduktionsberäkningen och längre fram diskuteras ett par fall, som kan motivera avsteg från denna huvudregel.

Huvudregel för reduktionsberäkningen

En teoretiskt godtagbar utgångspunkt vid reduktionsberäkningen är att anse *samtliga* på balansräkningens passivsida redovisade finansieringskällor ha bidragit till anksffningen av *samtliga* på aktivsidan redovisade tillgångar. Nyemitterat kapital kan följaktligen anses "belöpa på" var och en av företagets tillgångar, och emissionsbeloppets tänkta fördelning mellan tillgångarna kan ske i förhållande till deras inbördes relativa storlek. Detta synsätt har stöd av lagstiftarens föreskrifter på ett annat område av beskattningsrätten, nämligen föreskrifterna dels i 39 § 1 mom. kommunalskattelagen, som spärrar rätten till ränteavdrag i vissa fall, dels i 44 § kommunalskattelagen, som anvisar metoden för fördelning av räntekostnad mellan olika förvärvskällor.

Hur den antydda principen verkar framgår av följande exempel.

Antag att ett aktiebolags balansräkning per den 31 december 1968 — efter viss omgruppering av posterna — har följande utseende i sammandrag.

Aktiva	
Tillgångar i rörelsen	8.000 tkr
Tillgångar utom rörelsen	2.000 tkr
Summa	10.000 tkr
Passiva	
Skulder	6.000 tkr
Nyemitterat kapital	1.000 tkr
Övrigt eget kapital	3.000 tkr
Summa	10.000 tkr

Några dolda reserver förutsättes inte ha tillskapats. Vidare antages att nyemissionen — till fullo betald — ägt rum år 1967 och att samtliga tillgångar utom rörelsen anskaffats under 1968, d. v. s. efter emissionen.

Av balansräkningens aktivsida framgår att tillgångarna utom rörelsen representerar 20 % av företagets samtliga tillgångar. I enlighet med principen att nyemitterat kapital är fördelat över samtliga tillgångar alltefter storleksordningen bör 20 % av 1.000 = 200 tkr anses belöpa på tillgångar utom rörelsen och 80 % av

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

1.000 = 800 tkr på tillgångar i rörelsen. Av det vid emissionen inbetalade beloppet, 1.000 tkr, har alltså ej mer än 800 tkr fått sådan användning som kvalificerar för avdrag. Det maximala emissionsavdraget per år reduceras följaktligen från 5 % av 1.000 = 50 tkr till 5 % av 800 = 40 tkr.

Beräkningen kan också ske med utgångspunkt från balansräkningens passivsida. Det nyemitterade beloppet motsvarar 10 % av totalkapitalet i företaget. Anskaffningen av varje separat tillgång bör anses till 10 % finansierad med nyemitterat kapital. På tillgångar utom rörelsen belöper alltså 10 % av 2.000 = 200 tkr och på tillgångar i rörelsen 10 % av 8.000 = 800 tkr. Sistnämnda belopp representerar emissionskapitalets avdragskvalificerande användning.

De båda beräkningsmetoderna grundar sig på en och samma princip och ger därför i alla lägen samma slutresultat.

Värderingen av beräkningsunderlaget

Hittills har några värderingsproblem inte tillåtits störa diskussionen. Den frågan är emellertid ofrånkomlig, på vad sätt dolda reserver, avskrivningar och nedskrivningar bör påverka reduktionsberäkningen.

Två huvudproblem kan här urskiljas Det första gäller värderingen av beräkningsunderlaget för det beskattningsår, varunder tillgång utom rörelsen anskaffats. Det andra avser frågan om och i vad mån successiva avskrivningar på tillgångens värde under åren efter anskaffningsåret skall inverka på avdragsreduktionen. Det synes lämpligt att diskutera dessa spörsmål i två olika avsnitt.

Innan så sker, bör emellertid inskjutas att man här genomgående bör arbeta med nettobelopp i beräkningsunderlaget. Därmed åsyftas att värdeminskningsposter och liknande på balansräkningens passivsida bör elimineras genom avräkning mot värdet av korresponderande tillgångar.

Värderingen för anskaffningsåret

Lagstiftaren har i ett annat sammanhang, nämligen när det gäller fördelning av räntekostnad mellan olika förvärvskällor, lämnat tämligen utförliga anvisningar rörande beräkningsunderlagets värdering. I punkt 2 av anvisningarna till 44 § kommunalskattelagen uttalas att kapitalet *i regel* bör fördelas mellan förvärvskällorna i förhållande till tillgångarnas *bokförda värde*. Uttrycket "i regel" låter antyda att lagstiftaren inte är främmande för annan värdesättning än den som bokföringen utvisar. Inställningen preciseras genom föreskriften att, om tillgångarna bokförts "orimligt lågt eller orimligt högt", de bokförda värdena *skall* frångås och tillgångarna upptagas till det lägsta värdet av saluvärdet och anskaffningsvärdet.

Det får antagas att dessa i annat sammanhang lämnade uttalanden kommer att bli vägledande även vid tillämpningen av reduceringsregeln i 3 § Annellagen.

Att lagstiftaren i första hand rekommenderat de bokförda värdena som beräkningsunderlag har — såvitt framgår av lagstiftningens förarbeten — betingats av praktiska hänsynstaganden. Något *krav* på att bokföringen skall följas har inte uppställts. Det torde alltså vara godtagbart att utgå från annan värdesättning av tillgångarna, om en riktigare fördelning av kapitalet härigenom kan åstadkommas.

Största intresset i det sammanhang, som nu är aktuellt, tilldrar sig värdesätt-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

ningen av de "kritiska" tillgångarna, d. v. s. tillgångarna utom rörelsen. Ju lägre värde dessa tillgångar åsätts i beräkningsunderlaget, desto mindre blir reduktionen av avdraget. För att tillspetsa saken kan man ställa frågan, hur rättspraxis kommer att reagera om ett nyemitterande bolag, som efter emissionen anskaffar tillgångar utom rörelsen, omedelbart avskriver hela anskaffningskostnaden — låt vara kanske utan rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen.

Sannolikt kommer man i det antydda fallet från fiskal sida att hävda, att tillgångarna bokförts "orimligt lågt" och att bokföringen alltså skall frångås. Med visst fog kan göras gällande, att tillgångarna utom rörelsen alltid borde upptagas till *anskaffningsvärdet* vid reduktionsberäkningen. Anskaffningsvärdet — och inget annat värde — utgör nämligen det rätta måttet på hur stort kapital som verkligen placerats utanför det användningsområde lagstiftaren vill premiera. Att tillgångarna utom rörelsen kan ha nedgått i saluvärde efter förvärvet, d. v. s. efter kapitalets placering, borde inte tillåtas påverka reduktionsberäkningen.

Den som finner detta resonemang hållbart måste godtaga, att tillgångarna *i* rörelsen med samma fog borde representeras av anskaffningsvärdet i beräkningsunderlaget. Anskaffningsvärdet avspeglar här storleken av det kapital, som företaget verkligen nedlagt *inom* det gynnade användningsområdet. Ju högre värde som åsätts detta kapital, desto mindre blir reduktionen av emissionsavdraget.

Om det bokförda värdet för visst slag av tillgångar anses böra frångås vid reduktionsberäkningen, måste uppenbarligen hela redovisningen justeras och *samtliga* företagets tillgångar värderas efter en och samma norm — oavsett om man nu stannar för anskaffningsvärde, saluvärde eller något annat värde. En dylik totaljustering, besvärlig att utföra, skulle sannolikt i åtskilliga fall visa sig ge ett slutresultat, som inte nämnvärt avviker från vad man erhåller om bokförda värden tillåts bilda underlag. På grund härav och med hänsyn till lagstiftarens tidigare berörda uttalande är det troligt att rättspraxis inte kommer att *påfordra* justering av bokföringens värden annat än i undantagsfall, exempelvis när hela anskaffningskostnaden för tillgångarna utom rörelsen omedelbart avskrivits.

Värderingen för åren efter anskaffningsåret

Beräkningen av emissionsavdragets reduktion kommer att utföras första gången för det räkenskapsår, varunder ett emitterande bolag ökat sina tillgångar utom rörelsen. Som nyss sagts torde därvid i regel bokförda värden enligt balansräkningen vid utgången av året få bilda underlag. Fråga uppkommer nu huruvida beräkningen skall göras om för varje efterföljande år av avdragsperioden, så länge bolaget behåller de tillgångar utom rörelsen som en gång utlöst reduktionen. Relationstalen enligt bokföringen kan ju undergå avsevärda förändringar från år till år, ej minst beroende på avskrivningar och nedskrivningar.

I punkt 4 av anvisningarna till 44 § kommunalskattelagen har lagstiftaren gjort ett uttalande, som är av intresse för den nu aktuella frågan. Uttalandet gäller fördelning av räntekostnad mellan olika förvärvskällor. Lagstiftaren framhåller här att, om tillgångarna i en förvärvskälla är i stort sett desamma år från år under det att tillgångarna i en annan förvärvs-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09

källa växlar, det ofta kan vara befogat att "antaga, att till den förra förvärvskällan bör för de olika åren hänföras oförändrat gäldbelopp". Som exempel talas i anvisningspunkten om ett aktiebolag, som driver rörelse och dessutom äger aktier och till rörelsen ej hänförliga fastigheter. Lagstiftaren vill i sådant fall föreslå, "att till aktierna och till fastigheterna böra hänföras år från år oförändrade gäldbelopp, under det att däremot den till rörelsen hänförliga gälden växlar".

Lagstiftarens här refererade anvisning — låt vara lämnad i annat sammanhang — talar till förmån för uppfattningen, att reduktionen av emissionsavdraget bör gälla med oförändrat belopp, så länge bolaget behåller de tillgångar utom rörelsen som en gång utlöst reduktionen. Successiva avskrivningar av de "kritiska" tillgångarnas värde under åren efter anskaffningsåret torde alltså inte föranleda någon omräkning av reduktionsbeloppet. Därmed är inte sagt, att emissionsavdraget till beloppet inte kan variera från år till år under avdragsperioden. Varje nyanskaffning och avyttring av tillgångar utom rörelsen torde göra en omprövning av avdragsrätten ofrånkomlig.

Undantag från huvudregeln

Tidigare har framhållits att möjligheter i regel saknas att spåra ett direkt samband mellan viss finansieringskälla, exempelvis nyemitterat kapital, och anskaffning av vissa speciella tillgångar hos rörelsedrivande bolag. I *undantagsfall* kan emellertid omständigheterna vara sådana, att man i rättstillämpningen har visst fog för att åtminstone *konstruera* ett sådant samband. Situationen kan exempelvis vara av det slag som följande tänkta fall antyder.

Ett aktiebolag beslutar om nyemission. Emissionsvillkoren förutsätter, att samtliga aktier skall tecknas av viss person och att denne skall erlägga likvid för aktierna genom apport i form av vissa fastigheter, som inte kan betraktas som tillgångar i det emitterande företagets rörelse. I sådant fall föreligger ett starkt samband mellan nyemissionen och förvärvet av ifrågavarande fastigheter. Man kan från fiskal sida göra gällande att det nyemitterade kapitalet i sin helhet belöper på tillgångar utom rörelsen och att följaktligen rätten till emissionsavdrag bör vara spärrad.

Antag att företaget i stället gör kontantemission och efter emissionen *köper* motsvarande fastigheter utom rörelsen. Antag vidare att betalningen till säljaren regleras på så sätt, att företaget övertager betalningsansvaret för inteckningslån till belopp som exakt motsvarar köpeskillingen. I denna situation föreligger ett starkt samband mellan skuldökningen och fastighetsförvärvet. Företaget bör med visst fog kunna hävda, att det nyemitterade kapitalet inte till någon del belöper på ifrågavarande tillgångar utom rörelsen och att förvärvet därför inte bör utlösa någon reduktion av emissionsavdraget.

Omständigheter av ovan antytt slag kan i vissa fall vara till ledning vid tillämpningen av Annell-lagens reduceringsregel. Det bör emellertid understrykas, att exemplen närmast illustrerar undantagsfall och att fråga är om *konstruerade* samband mellan kapitalanskaffning och kapitalanvändning. I normalfallen torde rättspraxis lämnas utan hjälp av dylika omständigheter. Huvudregeln — med proportionering av kapitalet över samtliga tillgångar i företaget — får i så fall träda in.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:10:09